

کارورزی در دانشگاه فرهنگیان و نقش آن در تربیت معلمان فکور و توانمند

راضیه رفیعی^۱، لیلا مرادی کدوی^۲، میلاد ریحانپور^۳، فاطمه عسکری فرد جهرمی^۴

^۱ دانشجوی - معلم؛ کارمند رسمی آموزش و پرورش RAZIE.RAFIEI@GMAIL.COM

^۲ کارمند رسمی آموزش و پرورش ARAM.MORADI555@GMAIL.COM

^۳ کارمند رسمی آموزش و پرورش M.R.H.7293@GMAIL.COM

^۴ کارمند رسمی آموزش و پرورش F.ASKARY72@GMAIL.COM

چکیده

هدف از این مقاله، بررسی تاثیر و نقش کارورزی دانشگاه فرهنگیان، در تربیت معلمان فکور و توانمند است. در این نوشته تلاش بر این است تا به سوال «آیا برنامه ی چهارگانه ی کارورزی دانشگاه فرهنگیان در راستای تربیت معلمانی فکور تدوین و برنامه ریزی شده است یا خیر؟» پاسخ داده شود. بدین جهت این مقاله به صورت علمی-ترویجی و روش «توصیفی و مطالعه ی اسنادی» تهیه شده است. با توجه به لازم و ضروری بودن افزایش شاخص بالارزش «فکور بودن» در سازمان آموزش و پرورش و شخصیت معلمان، طراحی و اجرای برنامه ی کارورزی، با رویکرد «تربیت معلم فکور» نقش اساسی و مهمی دارد. براساس نتایج به دست آمده از این مطالعه، برنامه ی کارورزی، به عنوان قلب فعالیت های دانشگاه

فرهنگیان، در هر چهار مرحله، فرصت ها و فعالیت های خوب و ویژه ای را برای تربیت معلمانی فکور، کارآمد، توانمند و پیشرو در آموزش و پرورش تدوین نموده و در اختیار قرار داده است. قطعا با تکیه بر فرصت ها و محاسن این برنامه و همچنین ارائه ی راهبرد و به حداقل ساندن چالش های اجرایی آن، می توان معلمانی فکور تربیت کرد و سبب ارتقای سیستم آموزشی کشور شد.

واژگان کلیدی: کارورزی، دانشگاه فرهنگیان، معلم فکور، معلم توانمند

مقدمه

امروزه دیگر نمی توان اهمیت و تناسب آموزش و پرورش را برای آینده جوامع، کم ارزش شمرد و آن را فعالیتی در ردیف و موازی سایر فعالیت ها دانست. به تعبیر میتچل «اگر تنها یک عرصه از عرصه های حیات بشری نیازمند توجه به آینده باشد، آن عرصه، عرصه آموزش و پرورش است» (مهرمحمدی، ۱۳۷۶). برای رویارویی مؤثر با چالش های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، علمی و اخلاقی، بستری مناسب تر و کارسازتر از نظام تعلیم و تربیت

نمی توان یافت. بنا به دلایل فراوان، در عصر متحول امروز، دیگر از «اهمیت» تربیت چندان سخن نمی رود، بلکه «فوریت» آن و در بیانی فراتر، «معجزه» تربیت، بیشتر مورد نظر است. اگر چه تربیت در تغییر زمینه های نامساعد اجتماعی نمی تواند یگانه راه حل تلقی شود، اما باید باور کرد که معجزه تربیت، مانند معجزه آفرینش انسان، می تواند آفریننده شگفتی های باور نکردنی باشد؛ از این رو، اهمیت، فوریت و قدرت اعجاز تربیت، برای تمام کسانی که در اندیشه بهبودبخشی دنیای امروز و تدارک آینده بهتر خویش هستند، گستره ای جهانی دارد. چنانچه تحول جوامع به درستی تحلیل شود، می توان به رابطه دیالکتیک تعلیم و تربیت و جامعه پی برد و بر این باور و اعتقاد راستین صحنه گذاشت که هیچ جامعه ای نمی تواند بدون یک تعلیم و تربیت منظم، مدون، مترقی و پویا به اهداف متعالی دست یابد. این رهیافت، با هر بینش و نگرشی که ما نسبت به آینده داشته باشیم، می تواند واجد معنی و مصداق باشد. بر مبنای چنین مفروضی است که چارلز هندی می گوید: «تعلیم و تربیت است که می تواند کلید و رمز اصلی ثروت آینده شود» (هندی، ۱۳۷۵). و از بعدی سلبی، گلد اسمیت بیان می کند که: «برای از بین بردن یک جامعه، هیچ راهی بهتر از تحلیل و تضعیف نظام آموزشی آن کشور نیست» (تامن، به نقل از گلد اسمیت ۱۳۷۸). چنین شواهدی، می تواند ناظر بر اهمیت فرایند خطیر تعلیم و تربیت باشد.

لیکن اکنون باید به این پرسش پاسخ داده شود که کفایت و کارایی نظام آموزشی، مستلزم عطف توجه و تمرکز فکری و مادی بیشتر، روی کدام عنصر یا مؤلفه نظام آموزشی است. به بیانی دیگر، با پذیرش نقش تاثیرگذار نهاد آموزش و پرورش، کدام مؤلفه آن در درجه نخست اهمیت و اولویت قرار می گیرد. پاسخ بدین پرسش، مستلزم نگرش نظام مند به موضوع است، به گونه ای که از هیچ عنصر یا مؤلفه ای غفلت نشود و به کلیت نظام و عناصر آن در یک رابطه تعاملی توجه شود. اما بدون غفلت از همه جانبه

نگری، می توان نقش برخی عناصر از جمله نقش عنصر (معلم)، را شاخص و برجسته کرد و به آن وزن بیشتری داد. می گویند معلمی هنر است، ولی هنر برتر از آن، تربیت معلم است. رویکردهای اخیر در نظام آموزش و پرورش در راستای بهبود یادگیری، حاکی از یادگیری مشارکتی در کلاس درس و تربیت دانش آموزان به عنوان نسل پژوهنده می باشد و چون معلم، کارگزار اصلی آموزش در کلاس درس است، اگر خود به درستی آموزش نبیند و پژوهشگر نباشد، چگونه می تواند نسلی پژوهنده را تعلیم دهد؟ (خاکباز و دیگران، ۱۳۸۷).

معلم از آن جهت کارگزار و عامل اصلی تعلیم و تربیت به شمار می آید که اهداف اجرایی و نیز متعالی نظام آموزشی، در نهایت توسط وی محقق می شود و به منصفه ظهور می رسد. در نتیجه، معلم به واسطه نقش برتری که دارد، باید به بازنمای تمام و کمال خصوصیات و کیفیت های مطلوب هر نظام آموزشی تبدیل شود. تعامل مستمر و چهره به چهره معلم و دانش آموزان به عنوان دو قطب اصلی نظام تربیتی، معلم را در موقعیت ممتاز و منحصر به فردی قرار می دهد که هیچ یک از دیگر عناصر نظام آموزشی از آن برخوردار نیستند. به همین سبب، ضعف و فتور وی می تواند موجب گسست این زنجیره و شکست در دستیابی به اهداف آموزشی /و پرورشی شود. این نکته، یادآور بیان حکمت آمیزی است که می گوید: قوت یک زنجیر، چیزی بیش از قوت ضعیف ترین حلقه آن نیست، در نتیجه، باید از تبدیل شدن عناصر اجرایی و مهم ترین آن یعنی معلم به ضعیف ترین حلقه نظام تربیتی، به طور جدی جلوگیری کرد. برنر در مقدمه ای که در سال ۱۹۷۷ بر کتاب مشهور خود فرایند تعلیم و تربیت نگاشت، بر اهمیت معلم به عنوان عنصر کلیدی در اجرای برنامه ها تأکید ورزید. وی می گوید: «یک برنامه درسی، بیش از آن که برای دانش آموزان طراحی شده باشد، باید برای معلمان طراحی شود. اگر یک برنامه درسی نتواند معلمان را تغییر دهد، تعادل آنها را بر هم بزند، بر آگاهی آنها بیفزاید و آنها را به حرکت درآورد، قطعاً هیچ گونه تأثیری بر کسانی که توسط آنها تعلیم داده می شوند، نخواهد داشت» (مهرمحمدی، ۱۳۷۴). حال اگر معلم را در کانون فرایند تحول آموزشی و پرورشی قرار دهیم، پرسش قابل طرح دیگر این است که چنین توجهی باید از چه زاویه و منظری باشد تا بتواند بر کیفیت، کفایت و کارایی معلم در نظام آموزشی بیفزاید. شاید این امر بیش از هر چیز مستلزم توجه و اعتبار بخشی به نقش حرفه ای معلم باشد.

پیشینه ی عملی پژوهش

در پژوهشی که توانا و امام جمعه (۱۳۹۵)، با عنوان «بررسی تاثیر کارورزی فکورانه در برنامه ی درسی تربیت معلم بر رشد شایستگی های دانشجومعلمان» صورت گرفت، به این نتیجه رسیدند که کارورزی فکورانه یکی از بهترین و مهمترین موقعیت ها در میدان عمل است که بینش و بصیرت هایی را برای افزایش شایستگی های معلمی ایجاد می کند.

در تحقیقی که کرمی نژاد و دیگران (۱۳۹۴)، با عنوان «نقش کارورزی در آماده سازی علمی و عملی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان» انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که فعالیت ها و محتوای دوره ی کارورزی از نظر کاربرد عملی و علمی برای دانشجویان تربیت معلم دارای ارزش و اعتبار است.

در پژوهشی که شه میری و حیدری گرجی (۱۳۹۵)، تحت عنوان «جایگاه و نقش کارورزی در تربیت معلم» انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که برنامه ی کارورزی سبب کارآمد شدن دانشجویان در هر زمینه ای اعم از فعالیت های برنامه ریزی، ارتباط با اولیا، کاربرد مهارت های شخصی و... می شود.

در پژوهشی که وطن خواه، اردوا و لطفی (۱۳۹۳) با عنوان «برنامه ی کارورزی و اهمیت آن در دانشگاه فرهنگیان» انجام دادند به این نتیجه رسیدند که کارورزی به دانشجویان فرصت می دهد تا به بهترین نحو از یک محیط کاری عینی تجربه کسب کنند و به طور معناداری سبب کارآمدی دانشجویان می شود.

ملایی نژاد (۱۳۹۱) در مقاله ای با عنوان «صلاحیت های حرفه ای مطلوب دانشجومعلمان دوره ی آموزش ابتدایی» بیان داشت که تلفیق نظریه و عمل (کارورزی) یکی از عواملی است که به کیفیت بخشی دانشجومعلمان کمک می کند و در پژوهش های مختلف مورد تایید قرار گرفته است.

در تحقیقی که پوریافرد (۱۳۹۴) با عنوان «عوامل موثر بر توسعه ی مهارت های معلمی و نقش معلمان در بهبود کیفیت آموزش» انجام داد، نتیجه گرفت که برای تربیت معلمان توانمند بایستی تناسبی بین آموزش مفاهیم نظری و عملی (کارورزی) ایجاد کرد، بدین صورت که با یادگیری مفروضه ها و مفاهیم نظری، آن مفاهیم را داخل کلاس به صورت عینی و عملی در درس کارورزی به کار گرفت و با کمک اساتید راهنما نواقصات را برطرف کرد.

روش شناسی تحقیق

این پژوهش با روش توصیفی و مطالعه ی اسنادی صورت گرفته است. جامعه ی آماری این پژوهش عبارت است از کلیه ی منابعی

که مرتبط و منطبق با موضوع کارورزی، دانشگاه فرهنگیان، رویکرد تربیت معلم فکور و توسعه‌ی حرفه‌ای معلمان است و نمونه‌ی آماری شامل تمامی منابع در دسترس دارای اعتبار می‌باشد. هم‌چنین در این پژوهش از مدل استنباط مفهومی برای استخراج یافته‌ها و نتایج، استفاده شد.

بحث

آموزش و پرورش در بین نهادهای مختلف جامعه مهمترین نهاد اثرگذار در تربیت و تامین نیروی انسانی می‌باشد و معلم به عنوان مدرس و مربی، نقش حساس و کلیدی در این رابطه دارد تا نیروی انسانی کارآمد و خلاق برای جامعه تربیت نماید و به این ترتیب زمینه‌ی مناسب جهت رشد جامعه در تمامی ابعاد آن فراهم آید. بدین ترتیب می‌توان گفت سعادتمندی هر جامعه بستگی مستقیم به معلمان باصلاحیت و موفق دارد؛ معلمانی که بتوانند به نحو هرچه بهتر و موثرتر نسبت به تربیت نیروی انسانی در سطح جامعه همت گمارند. معلمان فکور و توانا نقطه‌ی عطف و آغاز هر تحول آموزشی و پرورشی هستند و قادرند تا با دانش و مهارت خود، چهره‌ی سازمان آموزشی را دگرگون سازند و فضای مدارس را به فضای محبت و رشد و بالندگی روح افزا و لذت بخش تبدیل کنند و موجبات رشد دانش آموزان را فراهم نمایند. از مهمترین وظایف مدیران عالی آموزش و پرورش و مدیران رده بالای کشور آن است که امکانات و محیط مناسب برای تربیت چنین معلمانی را فراهم کنند.

برنامه‌ی کارورزی در دانشگاه فرهنگیان گامی بزرگ در راستای تربیت چنین معلمانی است. بدون شک برنامه‌های دانشگاه فرهنگیان برای تربیت معلمانی فکور، کارآمد، توانمند و پیشرو در آموزش و پژوهش؛ بدون برنامه‌ی کارورزی به موفقیت نائل نخواهد شد. به سبب اهمیت و اثر بخشی برنامه‌ی کارورزی در موفقیت کار معلمی است که در برنامه‌های تربیت معلم کشورها جهان پس از آموزش‌های نظری در دانشکده‌ها و مراکز تربیت معلم، دانشجویان معلمان زیر نظر استادان راهنما و با تجربه در مدارس به تمرین معلمی می‌پردازند و در محیط واقعی آموزشگاه، مهارت‌های حرفه‌ای را تمرین می‌کنند و بسط می‌دهند. کارورزی در واقع قلب فعالیت‌های دانشگاه فرهنگیان است که دانشجویان معلم را در بستر تعلیم و تربیت قرار می‌دهد و فرصتی فراهم می‌کند تا او با محیط واقعی و فرایند حقیقی یاد دهی و یادگیری آشنا شود.

آماده‌سازی دانشجویان معلمان برای اهراز شغل معلمی، متن اصلی کار تربیت معلم را تشکیل می‌دهد که می‌باید با توجه به

اهدافی ارزشمند و مترقی انجام گیرد تا بتواند به طور شایسته، معلمانی فکور بیافریند و سبب توانمندسازی و ارتقای شایستگی‌های عمومی و تخصصی آنها شود؛ بی شک برنامه‌ی کارورزی دانشگاه فرهنگیان اگر در مسیر درست خود حرکت کند قادر خواهد بود این وظیفه را به خوبی انجام دهد.

کارآمد شدن دانشجویان در هر زمینه و رشته، چیزی فراتر از آموخته‌های نظری کلاس درس را می‌طلبد. دانشجویان نیاز به میدانی دارند تا در آن دست به تجربه بزنند و علم و عمل را در هم آمیزد. شغل معلمی نیز به عنوان یکی از حساس‌ترین شغل‌ها که تربیت نیروی انسانی جامعه را برعهده دارد نیازمند چنین میدانی است.

سیر تدریجی برنامه‌ی کارورزی دانشگاه فرهنگیان، عالی‌ترین و ناب‌ترین فرصت یادگیری را برای دانشجویان معلمان جهت تبدیل شدن به معلمی فکور و وارسته ایجاد می‌کند؛ او می‌آموزد که چگونه به طور عملی و نظام مند، برای بسیاری از فعالیت‌ها و روندهایی که هر سال و یا هر روز در حرفه‌ی خود با آن مواجه است، برنامه‌ریزی کند و در مورد موقعیت‌ها و عوامل دخیل در آموزش و یادگیری تفکر و تدبیر نماید (علی اکبری، ۱۳۹۴).

برای تربیت معلمانی توانمند و شایسته، طراحی و اجرای برنامه‌ی کارورزی، با رویکرد تربیت معلم فکور نقش اساسی و مهمی دارد. رویکرد تربیت معلم فکور می‌تواند در سازمان دهی محیط آموزش، چگونگی ارتباط معلمان با دانش آموزان و چگونگی یاددهی و یادگیری محتوا مورد استفاده قرار گیرد. علاوه بر این، تمرکز بر روی این موضوع می‌تواند کاربردهای زیادی داشته باشد. از جمله:

آگاهی در مورد سبک‌های تجربی یادگیری و اصلاح هوشیارانه‌ی آن

درک و شناخت مفهوم معلمی در عمل
توسعه‌ی برنامه‌ی آموزشی و ارتقای کیفیت آموزشی تربیت معلم
توسعه‌ی کاربرد تئوری‌های یاددهی و یادگیری در عمل
پاسخ‌گویی به سوالات مربوط به کیفیت آموزش معلمی و عوامل تاثیرگذار بر آن با تأمل قبل، حین و بعد از عمل آموزشی (یوسفی، ۱۳۹۴).

برنامه‌ی چهارگانه‌ی کارورزی دانشگاه فرهنگیان در راستای رویکرد معلم فکور

این برنامه در دانشگاه فرهنگیان، با تأکید بر مشاهده‌ی تأملی، روایت‌نگاری و واکاوی تجربیات به عنوان عناصر سازنده/شکل‌دهنده‌ی عمل فکورانه؛ و نیز ابزارهای سه‌گانه اقدام پژوهی،

درس پژوهی و پژوهش روایتی به عنوان روش های مورد تاکید در برنامه تربیت معلم فکور این هدف را تعقیب می نماید. مطالعه ی مسئله های آموزشی/تربیتی در سطح کلاس درس و مدرسه زمینه ساز عمل مستقل حرفه ای معتبر و کسب تجربیات دست اول است.

آنچه که در کارورزی دانشگاه مورد نظر است در چهار نیم سال تحصیلی پیوسته و در چهار سطح، پیگیری و محقق می شوند. این چهار سطح عبارتند از :

- کارورزی یک : دستیاری و مشاهده ی معلمی
- کارورزی دو : معلم یاری و مشارکت در تدریس
- کارورزی سه : تدریس آزمایشی و کنش پژوهی فردی
- کارورزی چهار : تدریس مستقل و درس پژوهی

در هر کدام از این مراحل «رویکرد فکورانه» مهم و از موارد ضروری برای تربیت معلمانی مجرب و حرفه ای و مبتکر و خلاق می باشد که در زیر به شرح هر کدام از آنها می پردازیم.

➤ کارورزی یک

در کارورزی یک دانشجومعلم با کسب مهارت در به کارگیری روش ها و فنون مشاهده ی تأملی، موقعیت های آموزشی و تربیتی در سطح مدرسه و کلاس درس را مورد مطالعه قرار داده و دریافت های خود را در قالب روایت ها، روزنگارها، تجربیات شخصی ارائه می نماید.

در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:

۱. با مشاهده ی تأملی مسئله های آموزشی/ تربیتی در سطح کلاس درس و مدرسه را شناسایی و با استفاده از شواهد و مستندات علمی آن را تبیین نماید.
۲. مشاهدات تأملی و یافته های تجربی حاصل از واکاوی روایت ها را ثبت و گزارش نماید.

درواقع نکته ی کلیدی در کارورزی یک «مشاهده ی تأملی» است. مشاهده ی تأملی یعنی رسیدن به یک نگاه همه جانبه و کل نگر. زمانی که فرد در موقعیت یادگیری قرار می گیرد، حواس گوناگون خود را به کار می گیرد و با دریافت داده های حسی خام از محیط پیرامون راه را برای دستیابی به شناخت هموار می سازد. مشاهده ای که در آن تمامی حواس فرد به کار بسته می شود و او را قادر به دیدن جزئیات و صورت های مختلف یا ابعاد مختلف موقعیت می کند. تأمل یعنی تفکر مجدد؛ تأمل هنگامی صورت می گیرد که شما لحظه ای مکث می کنید تا پس از رخ دادن رویدادی، با برگشت به عقب به آن ببینید. آن رویداد را به ذهن می آورید

و در مورد آن بیشتر فکر می کنید. به این ترتیب این رویداد حالت توالی زمانی خود را از دست داده و به مجموعه ای از افکار پرسشگر مانند «چه اتفاقی افتاد؟» «چگونه؟» و «چرا؟» تبدیل می شود. دست یابی به مشاهده تأملی با نگاه کردن به موضوع از لنزهای مختلف (دانش آموز، معلم، دانشجو، همکار) و نیز زوایای مختلف امکان پذیر است. این نوع مشاهده به نوبه ی خود سبب انجام عمل فکورانه در دانشجو معلم می شود.

➤ کارورزی دو

این مرحله متمرکز بر طراحی فعالیت یادگیری است. فعالیت های یادگیری، فرصت هایی برای کسب تجربیات مستقیم، ارزیابی و بازاندیشی درباره یادگیری است. در کارورزی دو فرصت های یادگیری تدارک دیده شده تا دانشجویان را در معرض دانش کاربردی که ترکیبی از انواع مختلف دانش بیانی، رویه ای، موقعیتی و فرا شناختی است قرار دهد. دانشجو معلم فرصت مطالعه ی موقعیت آموزشی و تربیتی، شناسایی نیازها، برنامه ریزی، تدوین، اجرا، ارزیابی نتایج و ارائه ی یافته ها در کارگاه هم اندیشی را به دست می آورد و خود را در مسیر تبدیل شدن به معلمی فکور و توانمند به پیش می راند.

➤ کارورزی سه

در این مرحله موقعیت کارورز تربیت معلم به عنوان یک کنش پژوه فکور، تبیین می شود. کنش/ اقدام پژوهی در تغییر کیفیت معلمی از حالت قدیمی و سنتی به معلمی فکور و اندیشمند کمک می نماید. این رویکرد، ذهنیتی فلسفی را در میان معلمان توسعه می بخشد و پویایی حاصل از داشتن چنین ذهنیتی را نصیب تدریس و یادگیری می کند. دیدن مسائل با جهات متعدد، شکیبایی در قضاوت، مورد سوال قرار گرفتن آنچه بدیهی تلقی می شود، به کارگیری قوه ی تعمیم و نگرستن به موارد خاص در مورد زمینه ای وسیع، از جمله شاخص های این ذهنیت می باشد (اسمیت، ۱۹۹۸). وقتی معلم دست به اقدام پژوهی بزند، خود را از قیودات القا شده توسط دیگران رها ساخته، از کار گزار صرف بودن و مطیع اوامر بالادستی ها شدن خارج می شود و خود به عنوان کارگزاری فکور، آزادانه و اندیشمندانه تصمیم گرفته و عمل می کند (قاسمی پویا، ۱۳۸۲).

در کارورزی سه تأمل قبل، حین و بعد از عمل و کنش معلم در موقعیت تربیتی و به ویژه پایش آگاهانه ی تغییراتی که در جریان تصمیماتی که در صحنه ی عمل برای استفاده از فرصت ها و انعطاف برای عبور از موانع و محدودیت ها توسط کارورز گرفته

می شود. واکاوی تجارب شخصی برای بیرون کشیدن «هویت حرفه ای من» در پایان دوره از جمله ویژگی هایی است که می تواند این تلفیق آگاهانه را توجیه و توصیف نماید. درواقع پژوهش عملی معادل اقدام پژوهی و کنش معادل فکور بودن تلقی شده است (یوسفی، ۱۳۹۴).

➤ کارورزی چهار

آخرین مرحله ی کارورزی دانشگاه فرهنگیان؛ کارورزی چهار است. در این کارورزی انتظار می رود تا دانشجو معلم بتواند با تجربیات کسب کرده در کارورزی های گذشته، در نقش معلم به عنوان برنامه ریز درسی حاضر شده و ضمن تحلیل برنامه ی درسی تجویزی، واحد یادگیری را برای پاسخ به نیازها و حل مسائل یادگیری دانش آموزان طراحی، تولید، اجرا و نتایج آن را در کسب شایستگی های پیش بینی شده در برنامه ی درسی، مورد ارزیابی قرار دهد. این آخرین مرحله از مراحل کارورزی درواقع به اجرای «درس پژوهی» اختصاص یافته است.

درس پژوهی فرایند عمل فکورانه ی کارگزاران آموزشی مبتنی بر شواهد عینی است. بنابراین تمرین مشاهده ی فعال، تفکر انتقادی، مشارکت در گفت و گوهایی حرفه ای و بحث درباره ی سناریو های آموزشی و نحوه ی تهیه، اجرا، بازبینی و تغییر آن ها، نیازمند زمان و ممارست مستمر است. به ویژه در شرایطی که بیشتر کارگزاران آموزشی آموخته اند با احتیاط در مقابل شرایط و پدیده های تازه واکنش نشان دهند و از کنشی که مستلزم هزینه است، ماهرانه پرهیز کنند. سازمان دهی فرصت های یادگیری از طریق درس پژوهی به ویژه در برنامه های پرورش حرفه ای معلمان برای فراهم سازی امکان فعال بودن، خلاقیت، گفت و گو، یادگیری و پژوهش مشارکتی سازنده است. (سرکارآران، ۱۳۹۲).

نتیجه گیری

با توجه به آنچه گفته شد مشخص گردید که برنامه ی کارورزی دانشگاه فرهنگیان به نحو خوب و موثری در راستای تربیت معلمان فکور و توانمند که قادر به ایجاد تحولات مثبت در عرصه ی آموزش و پرورش کشور هستند، تدوین گردیده و برنامه ریزی شده است. بی شک تربیت معلمان توانمند و شایسته، کارآمد و فکور در سایه ی برنامه های چهارگانه ی کارورزی دانشگاه فرهنگیان میسر خواهد شد البته در صورتی که بتوان این برنامه های چهارگانه را به نحو خوب و درست اجرا کرد که این امر نیازمند همکاری

مسئولان برنامه ریز، استادان و معلمان راهنما، مدرسه و دانشجو معلمان می باشد.

منابع

- [۱] حبیبی پور، مجید. (۱۳۸۵). اهمیت تفکر انتقادی در آموزش و پرورش. رشد تکنولوژی آموزشی. شماره : ۱۸۷
- [۲] سانتراک، جان دبیلو. (۱۳۸۷). روان شناسی تربیتی. ترجمه ش، سعیدی، م، عراقچی، ح، دانش فر. تهران : موسسه خدمات فرهنگی رسا.
- [۳] سیف، علی اکبر. (۱۳۷۹). روان شناسی پرورشی (روانشناسی یادگیری و آموزش). تهران : انتشارات آگاه.
- [۴] شریعتمداری، علی. (۱۳۸۰). نقد و خلاقیت در تفکر. تهران : مرکز نشر پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- [۵] شریعتمداری، علی. (۱۳۸۲). روان شناسی تربیتی. تهران : انتشارات امیرکبیر.
- [۶] شعبانی، ح، مهرمحمدی، م. (۱۳۷۹). پرورش تفکر انتقادی با استفاده از شیوه آموزش مسئله محور. مدرس : دوره : ۴، شماره : ۱
- [۷] شعبانی، حسن. (۱۳۸۲). ؛ روش تدریس پیشرفته (آموزش مهارت ها و راهبرهای تفکر). تهران : انتشارات سمت.
- [۸] شعبانی، حسن. (۱۳۸۲). روش تدریس پیشرفته (آموزش مهارت ها و راهبردی تفکر). تهران : انتشارات سمت.
- [۹] لطف آبادی، حسین. (۱۳۸۴). روان شناسی تربیتی. تهران : انتشارات سمت.
- [۱۰] مایرز، چت. (۱۳۸۳). آموزش تفکر انتقادی. ترجمه خدایار ابیلی. تهران : انتشارات سمت.
- [۱۱] مطهری، مرتضی. (۱۳۷۳). تعلیم و تربیت در اسلام. انتشارات صدرا
- [۱۲] هاشمیان نژاد، فریده. (۱۳۸۰). ارائه چارچوب نظری در خصوص برنامه درسی مبتنی بر تفکر انتقادی در دوره ابتدایی با تأکید بر برنامه درسی مطالعات اجتماعی. رساله دکتری دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات.